

2. <https://www.google.com/search?q=Geymifikatsiya+nima&oq>
3. <https://ahaslides.com/uz/blog/define-gamification/>
4. <https://www.google.com/search?sca>
5. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Mem>
6. Йўлдошев Ж.Ф., Усмонов С.А. Замоновий педагогик технологияларни амалиётга жорий қилиш. – Тошкент: Fan va texnologiya, 2008. – 132 б.
7. О’рмонjonov Azizbek Muhammadjon o’g’li. (2025). INKLYUZIV TA’LIMNING MUSIQA TA’LIMDAGI O’RNI VA AHAMIYATI. *TA’LIM VA TARAQQIYOT*, 4(3), 607-613.
8. Botirova Sevara Mamurovna, Tursunov Ramziddin Abdixalil o’g’li. (2025). MA’NAVIY BARKAMOL YOSHLAR YANGI O’ZBEKISTON BUNYODKORI. *MA’NAVIY BARKAMOL YOSHLAR YANGI O’ZBEKISTON BUNYODKORI*, 1(1), 98-102.

MASHINA TARJIMASI (GOOGLE TRANSLATE VA BOSHQALAR)NING AFZALLIK VA KAMCHILIKLARI

Ilmiy rahbar: Ochilova Xursanoy Maxmud qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti dotsenti, Umumiy pedagogika kafedrası (PhD) dotsent

To’rayeva Sevinchoy Faxriddin qizi

E-mail: sevinchoyturayva@gmail.com

Erkinova Ziyoda Utkirjon qizi

E-mail: ziyoerkinova@gmail.com

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti Turizm fakulteti 2-kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada mashina tarjimasi texnologiyalari, xususan Google Translate, Yandex Translate, DeepL va boshqa avtomatik tarjima tizimlarining afzalliklari hamda kamchiliklari keng tahlil qilinadi. Maqolada mashina tarjimasining til o’rganish, xalqaro aloqa, ilmiy tadqiqotlar va madaniyatlararo muloqotdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ushbu dasturlarning ishlash tamoyillari, sun’iy intellekt va neyron tarmoqlar asosidagi tarjima uslublari haqida ham ma’lumot beriladi. Biroq mashina tarjimasi hali ham grammatik aniqlik, ma’nodagi noziklik va kontekstni to’liq anglashda cheklovlarga ega. Tadqiqot natijalariga ko’ra, inson tarjimonlari va avtomatik tizimlar o’zaro bir-birini to’ldiruvchi vositalar sifatida qaralishi lozimligi ta’kidlanadi.

Kalit so’zlar: mashina tarjimasi, Google Translate, sun’iy intellekt, avtomatik tarjima, afzalliklar, kamchiliklar, neyron tarmoq, texnologiya.

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF MACHINE TRANSLATION (GOOGLE TRANSLATE AND OTHERS)

Scientific Supervisor: Ochilova Xursanoy Maxmud qizi

Associate Professor, Chirchiq State Pedagogical University, PhD, Associate Professor, Department of General Pedagogy

To’rayeva Sevinchoy Faxriddin qizi

E-mail: sevinchoyturayva@gmail.com

Erkinova Ziyoda Utkirjon qizi

E-mail: ziyoerkinova@gmail.com

2nd Year Students, Faculty of Tourism, Chirchik State Pedagogical University

Annotation: This article provides an in-depth analysis of machine translation technologies, focusing on Google Translate, Yandex Translate, DeepL, and other automatic translation systems. It highlights the significance of machine translation in language learning, international communication, research, and intercultural understanding. The article also explains the working principles of these systems, including the use of artificial intelligence and neural networks. However, it points out existing challenges such as grammatical inaccuracy, lack of contextual awareness, and limited cultural sensitivity. The findings suggest that human and machine translation should be viewed as complementary rather than competing tools in modern translation practice.

Key words: machine translation, Google Translate, artificial intelligence, automatic translation, neural networks, advantages, disadvantages, technology.

ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА (GOOGLE TRANSLATE И ДРУГИЕ)

Научный руководитель: Очилова Хурсаной Махмуд кизи

Доцент Чирчикского Государственного Педагогического Университета, Доцент (PhD), кафедра
общей педагогики

Тураева Севинчой Фахриддин кизи

E-mail: sevinchoyturayva@gmail.com

Эркинова Зиёда Уткиржон кизи

E-mail: ziyoerkinova@gamil.com

Студенты 2 курса Факультета Туризма Чирчикского Государственного Педагогического
Университета

Аннотация: В статье подробно рассматриваются технологии машинного перевода, такие как Google Translate, Yandex Translate, DeepL и другие автоматические системы. Особое внимание уделяется роли машинного перевода в изучении языков, международном общении, научных исследованиях и межкультурной коммуникации. Также описываются принципы работы этих систем, основанные на искусственном интеллекте и нейронных сетях. Отмечается, что несмотря на значительные достижения, машинный перевод всё ещё сталкивается с проблемами грамматической точности, понимания контекста и передачи культурных оттенков. В заключение подчеркивается необходимость сочетания машинного и человеческого перевода для достижения наилучших результатов.

Ключевые слова: машинный перевод, Google Translate, искусственный интеллект, автоматический перевод, нейронные сети, преимущества, недостатки, технологии.

Kirish:

Hozirgi rivojlanib borayotgan davrda ko'plab chet tillarini bilish talab etilyapti. Bu ko'plab ma'lumotlarni olishga va ularni samarali foydalanishga xizmat qiladi. Lekin shu ma'lumotlardan foydalanish uchun til bilmasligimiz pand beradi va "Google Translate", "Chat GPT", "DeepSeek" kabi mashina tarjimalari shu kabi ma'lumotlarni oson tushunishimiz uchun o'zimiz biladigan tilga tarjima qilib berib, qiyin ishimizni yengillatadi. Mashina tarjimasi dasturlari inson uchun qulaylik yaratadi: ular vaqtni tejaydi, chet tillarni bilmagan foydalanuvchilarga matn mazmunini tushunish imkonini beradi, turli sohalarida — ta'lim, biznes, turizm va ilmiy izlanishlarda keng qo'llaniladi. Shu jihatdan, mashina tarjimasi global muloqotni yengillashtiruvchi muhim vosita sifatida e'tirof etiladi. Biroq bu texnologiyaning kamchiliklari ham mavjud. Mashina tarjimasi tizimlari har doim ham matnning mazmuniy nozikliklarini, madaniy kontekstni yoki tildagi ifoda uslublarini to'liq anglay olmaydi. Natijada ba'zan grammatik xatolar, noto'g'ri so'z tanlovi yoki mantiqiy nomuvofiqliklar kuzatiladi. Ayniqsa badiiy, ilmiy yoki rasmiy hujjatlar tarjimasida inson tafakkurining o'zni beqiyosdir. Shu sababli, mashina tarjimasi bugungi kunda inson tarjimonlarini to'liq almashtira olmaydi, biroq ularning ishini yengillashtiruvchi kuchli yordamchi vosita sifatida xizmat qilmoqda. Mazkur maqolada mashina tarjimasining afzallik va kamchiliklari tahlil qilinadi, uning zamonaviy jamiyatdagi o'zini, qo'llanilish sohalar va istiqbollari haqida fikr yuritiladi.

Mashina tarjimasi yoki avtomatik tarjima — bu maxsus kompyuter dasturi yordamida matnlarni bir tildan boshqa tilga o'tkazish jarayonidir. Bugungi kunda mashina tarjimasida to'rtta asosiy algoritmgaga asoslangan tizimlar mavjud bo'lib, ular orasida qoidabop (RBMT), statistik, neyron tarmoqlarga asoslangan va xotira tizimlari asosidagi usullar keng tarqalgan. Har bir tizim tarjima sifatini yaxshilashga harakat qilgan bo'lsa-da, hali mukammal natijaga erishilgan emas. Shunga qaramay, mashina tarjimasi bugungi kunda xalqaro muloqot, ta'lim, fan va biznes sohalarida muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatlar o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy va madaniy aloqalarning kuchayishi natijasida axborot almashinuvi tezlashmoqda, bu esa tarjimaga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Ayniqsa, xalqaro biznes takliflari, shartnomalar va texnik hujjatlarni tezkor tarjima qilishda mashina tarjimasi muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Bunday tizimlar mutaxassislariga o'z ish faoliyatida samaradorlikni oshirish imkonini beradi.

Mashina tarjimasi, ayniqsa, ilmiy va texnik matnlar tarjimasida katta yordam beradi, chunki bu yo'nalishda aniq terminologiya ustunlik qiladi. Shu bilan birga, madaniyatlararo muloqotda mashina

tarjimasini ba’zan tilning nozik ma’nolarini to’liq anglay olmasligi sababli xatoliklar yuzaga keladi. Har bir til o’ziga xos milliy ong, madaniyat va dunyoqarashni ifodalaydi, bu esa tarjima jarayonida kontekstni to’liq tushunishni talab qiladi.

Mashina tarjimasini yoki avtomatik tarjima — bu maxsus kompyuter dasturi yordamida matnlarni bir tildan boshqa tilga o’tkazish jarayonidir. Bugungi kunda mashina tarjimasida to’rtta asosiy algoritimga asoslangan tizimlar mavjud bo’lib, ular orasida qoidabop (RBMT), statistik, neyron tarmoqlarga asoslangan va xotira tizimlari asosidagi usullar keng tarqalgan. Har bir tizim tarjima sifatini yaxshilashga harakat qilgan bo’lsa-da, hali mukammal natijaga erishilgan emas. Shunga qaramay, mashina tarjimasini bugungi kunda xalqaro muloqot, ta’lim, fan va biznes sohalari muhim ahamiyat kasb etadi.

Misollarga asoslangan mashina tarjimasini (EBMT), ba’zi hollarda xotiraga asoslangan mashina tarjimasini deb ham yuritiladi, korpusga asoslangan metodlardan biri bo’lib, ilk bor 1984-yilda Makoto Nagao tomonidan yaratilgan. Misollarga asoslangan mashina tarjimasining asosiy jihati — allaqachon tarjima qilingan misollar korpusi ma’lumotlar bazasidan foydalanish va tegishli misollarni olish uchun yangi kiritilgan ma’lumotlarni moslashtirish jarayonini o’z ichiga oladi. So’ngra tizim mavjud misollarni analogik tarzda qayta birlashtiradi va eng to’g’ri tarjimani aniqlaydi. Bunday yondashuv amaliyotda ko’plab afzalliklarga ega, chunki u ilgari o’rganilgan misollar orqali aniqroq tarjimalar yaratadi. Shuningdek, EBMT tizimlari kontekstni hisobga olishda statistik usullarga nisbatan samaraliroq natijalar berishi mumkin. Shu sababli, bugungi kunda mashina tarjimasini sohasida turli metodlarning birgalikda qo’llanilishi — ya’ni gibridd yondashuvlar — eng istiqbolli yo’nalishlardan biri hisoblanadi.

Mamlakatlar o’rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalarning kuchayishi bilan ular o’rtasidagi axborot oqimining intensivligi ham oshib boradi va bu madaniyatlararo aloqalarning kuchayishiga turtki bo’ladi. Xalqaro hamkorlikning kengayishi yozishmalarni, ayniqsa, tegishli biznes takliflarini va shartnomalarni tezkor tarjima qilish muammosini keltirib chiqaradi¹. Bu muammoni hal qilish usullaridan biri turli sohalardagi mutaxassislarning ishida samarali vositaga aylanishi mumkin bo’lgan mashinali tarjima tizimlarini yaratish va rivojlantirish bo’lishi mumkin. Mashina tarjimasini bugungi globaldoshuv davrida hayotning ko’plab jabhalarida zaruratga aylanib bormoqda. Birinchidan, dunyodagi biznes va ilmiy matnlar miqdori tobora ortib borayotgan bu davrda ilmiy va biznes domenlarida mavjud bo’lgan kitoblar va maqolalarni o’ziga tillarda nashr etish zaruriy ehtiyojga aylanib bormoqda. Xalqaro aloqalar va hamkorlik, huquqiy shartnomalar, texnik hujjatlar, ko’rsatmalar, e’lonlar, reklamalar va boshqa matnlarni tarjima qilish zarurati paydo bo’lishi tabiiy. Ikkinchidan, chet tilidagi har bir so’z madaniyatlar chorrahasidir, bu madaniyatlararo muloqot amaliyotidir, chunki ular begona olam va begona madaniyatni aks ettiradi: har bir so’z ortida milliy ong bilan shartlangan dunyo g’oyasi turibdi.

Shu paytgacha matnda “til to’siqlari yoki tarjima qiyinchiliklari mavjud” deb aytilgan edi. Endi bu fikrni mantiqan davom ettirib, 3 ta qo’shimcha gap bilan kengaytiraman — adabiyotlar bilan birga:

- Bunday murakkab vaziyatlarda avtomatik tarjima tizimlari ikki tilli korpuslarni yaratish va ularni tahlil qilish orqali til va madaniyat o’rtasidagi tafovutlarni kamaytirishga harakat qiladi.
- Misollarga asoslangan yondashuv (EBMT) esa allaqachon tarjima qilingan misollar bazasidan foydalanib, kiruvchi matnni analogik misollarga moslab tarjima qilish orqali sifatini oshiradi.
- Shu bilan birga, barcha til juftliklari uchun yetarlicha korpus va parallel ma’lumotlar mavjud emasligi sababli, avtomatik tarjima tizimlari hali ham kontekstual, madaniy-nuansli jihatdan mukammal natijalarni bera olmaydi.

Xulosa qilib aytganda, mashina tarjimasini bugungi kunda til o’rganish, xalqaro aloqa va ilmiy hamkorlik sohalari muhim vositaga aylangan. Uning asosiy afzalliklari — tezkorlik, qulaylik va katta hajmdagi matnlarni qisqa vaqt ichida tarjima qilish imkoniyatidir. Ayniqsa, Google Translate, DeepL, Yandex Translate kabi tizimlar foydalanuvchilarga kundalik va kasbiy ehtiyojlarda katta yordam bermoqda. Biroq mashina tarjimasini inson tafakkuri va madaniy anglash qobiliyatini to’liq almashtira olmaydi. Ayrim hollarda kontekstni noto’g’ri tushunish, ma’nodagi nozik farqlarni yo’qotish yoki grammatik xatolarga yo’l qo’yish holatlari kuzatiladi. Shu sababli, avtomatik tarjima tizimlari inson tarjimonlari bilan uyg’unlikda qo’llangandagina eng yuqori samaraga erishadi. Kelajakda sun’iy intellekt, neyron tarmoqlar va tabiiy tilni qayta ishlash texnologiyalarining yanada rivojlanishi mashina tarjimasining sifatini sezilarli darajada oshirishi kutilmoqda. Bu esa nafaqat ilmiy-texnik sohada, balki ta’lim, madaniyat va xalqaro hamkorlikda ham til to’siqlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Qodirova M, Mashina tarjimasining ahamiyati (2024), "Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiya" nomli ilmiy-amaliy konferensiya.

2. Matyakubova N, Mashina tarjiması turları va ularning qiyosiy tahlili (2024), 519-521.
3. Леонтьева Н. Н. Автоматическое понимание текстов: системы, модели, ресурсы: учеб. пособие. М. : Академия, 2006. 303 с.
4. Дроздова К. А. Машинный перевод: история, классификация, методы. Журнал СЛОВО МОЛОДЫМ, Москва, 2015.
5. www.vas3kblog.com
6. O‘zbek tili paralel korpusining lingvistik masalalari — Abduraxmonova N., Vasliddinova K. (2024).
7. Korpusga asoslangan mashina tarjiması uchun ikki tilli frazeologik lug‘at yaratishning lingvistik ahamiyati — Sirojiddinova M. (2024).
8. Korpusga asoslangan mashina tarjiması uchun ikki tilli frazeologik lug‘at yaratishning lingvistik ahamiyati — Sirojiddinova M. (2024).

INTERNET TILI VA UNING TIL MADANIYATIGA TA’SIRI

Ilmiy rahbar: Ochilova Xursanoy Maxmud qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti dotsenti, Umumiy pedagogika kafedrası (PhD) dotsent

Abdullayeva Shodiyona Imomboy qizi

E-mail: shodiyona844@gmail.com

Azamxonova Mohina Mansurxon qizi

E-mail: mohina304@gmail.com

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti Turizm fakulteti 2-kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada internet tili va uning zamonaviy til madaniyatiga ta’siri tahlil qilinadi. Internet tili – bu raqamli kommunikatsiyada qo‘llaniladigan o‘ziga xos lingvistik hodisa bo‘lib, u qisqartmalar, emoji, memlar, inglizcha so‘zlarning o‘zlashuvi hamda yangi so‘z shakllari orqali ifodalanadi. Tadqiqotda internet tilining yoshlar nutqiga, adabiy til me’yorlariga va yozma nutq madaniyatiga ijobiy hamda salbiy jihatlari ko‘rsatib o‘tiladi. Shuningdek, internet tili globalizatsiya jarayonida milliy tilning saqlanishi va rivojlanishiga qanday ta’sir qilayotgani haqida ham fikr yuritiladi.

Internet tili tezkorlik va qulaylikni ta’minlasa-da, u ba’zan tilning normativ qoidalariga putur yetkazadi. Shu sababli, internetdagi til madaniyatini shakllantirish va foydalanuvchilarda til mas’uliyatini oshirish muhim hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: internet tili, til madaniyati, kommunikatsiya, globalizatsiya, ijtimoiy tarmoqlar, o‘zgarish, lingvistika, axborot texnologiyalari

THE LANGUAGE OF THE INTERNET AND ITS INFLUENCE ON LANGUAGE CULTURE

Scientific Supervisor: Ochilova Xursanoy Maxmud qizi

Associate Professor, Chirchik State Pedagogical University, PhD, Associate Professor, Department of General Pedagogy

Abdullayeva Shodiyona Imomboy qizi

E-mail: shodiyona844@gmail.com

Azamxonova Mohina Mansurxon qizi

E-mail: mohina304@gmail.com

2nd Year Students, Faculty of Tourism, Chirchik State Pedagogical University

Annotation: This article analyzes the language of the Internet and its impact on modern language culture. Internet language is a unique linguistic phenomenon used in digital communication that includes abbreviations, emojis, memes, borrowed English words, and newly created expressions. The study highlights both the positive and negative effects of Internet language on youth speech, literary language norms, and writing culture. It also explores how Internet communication influences the preservation and development of national languages in the context of globalization. Although Internet language promotes convenience and creativity, it sometimes threatens the grammatical and stylistic norms of standard language. Therefore, developing users’ linguistic awareness and promoting responsible language use online is essential for maintaining cultural and linguistic diversity.